

EKSAMEN

Emnekode: SFB10613	Emnenavn: Budsjettering og driftsregnskap
Dato: 7. januar 2019	Eksamenstid: 4 timer
Hjelpemidler: Kalkulator	Faglærer: Kari Anne Fange
<p>Om eksamensoppgaven og poengberegning:</p> <p>Oppgavesettet består av 11 sider inklusiv denne forsiden, de siste 3 sidene er vedlagt formelark. Formelarkene er kun ment som eventuell hjelp; ingen av oppgavene skal føres inn på disse arkene.</p> <p>Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.</p> <p>Oppgave 1 består av flervalgsspørsmål og teller 20 %. Du har fire svaralternativer a, b, c og d, hvorav ett av svaralternativene er riktig. Når du er sikker på ditt endelige svar, overfører du det til løsningsarket ved å markere tydelig hvilket alternativ du mener er riktig. Dette kan gjøres enten ved å skravere ruten eller sette et kryss i den aktuelle ruten. NB! Fyll ut og lever inn begge skjemaene som ligger vedlagt.</p> <p>Oppgave 2 og 3 består av regneoppgaver og teller totalt 80 %. Disse løses på vanlig eksamenspapir.</p> <p>NB! Dersom du mener at oppgaveteksten er ufullstendig, har feil eller mangler, tar du selv de forutsetninger du mener er nødvendige for å svare på spørsmålene.</p> <p>Husk å skrive kandidatnummeret ditt på svararkene du leverer.</p> <p>Alle oppgavene skal besvares og teller som angitt ved sensureringen.</p>	
Sensurfrist: 28. januar 2019	
Karakterene er tilgjengelige for studenter i Studentweb.	

Oppgave 1 - Flervalgsspørsmål (teller 20 %):

Svar skrives på eget ark!

- 1.1 En tidsstandard fastsettes normalt med bakgrunn i:
- a) Tidsstudier
 - b) Forhandlinger med ansatte
 - c) Målsatte krav
 - d) Alle alternativene er korrekte
- 1.2 Når en ikke opererer i det relevante kapasitetsintervallet er kostnadene:
- a) Kostnadene er underproporsjonale eller overproporsjonale
 - b) Kostnadene er ikke relevante
 - c) Kostnadene er proporsjonale med aktivitetsendringen/volumet i intervallet
 - d) Produksjonsvolumet og kostnadene er konstante
- 1.3 Følgende faktorer vil påvirke størrelsen på standard pris for råmaterialer:
- a) Antall tilgjengelige leverandører
 - b) Betalingsbetingelsene
 - c) Sammenhengen mellom pris og ordrestørrelse
 - d) Alle alternativene er korrekte
- 1.4 For et år har en bedrift oppnådd en totalkapitalrentabilitet på 15 % og en resultatgrad på 10 %. Kapitalens omløpshastighet blir da:
- a) 1,5
 - b) 0,15
 - c) 0,67
 - d) 0,015
- 1.5 Et positivt produktivitetsavvik kan skyldes at:
- a) Den virkelige lønssatsen var større enn standard lønssats
 - b) Den virkelige lønssatsen var mindre enn standard lønssats
 - c) Det ble benyttet mindre tid i produksjonen enn det som standarden forutsatte
 - d) Det ble benyttet mer tid i produksjonen enn det som standarden forutsatte
- 1.6 Utgangspunktet for bedriftens øvrige delbudsjetter og hovedbudsjetter er:
- a) Investeringsbudsjettet
 - b) Resultatbudsjettet
 - c) Produksjonsbudsjettet
 - d) Salgsbudsjettet
- 1.7 I ABC-kalkulasjon er fabrikkjefens lønn et eksempel på en kostnad som normalt knyttes til:
- a) Enhetsbaserte aktiviteter
 - b) Seriebaserte aktiviteter
 - c) Produktbaserte aktiviteter
 - d) Bedriftsnivåbaserte aktiviteter

1.8 Hva er riktig påstand relatert til minste kvadraters metode:

- a) Beregner en regresjonslinje som minimerer summen av avvikskvadratene mellom observasjonene og regresjonslinje
- b) Er generelt mindre nøyaktig enn høy-/lav metode
- c) Kan kun benyttes når det faste kostnadselementet er større enn det variable
- d) Alle alternativene er korrekte

1.9 Et av formålene ved bruken av kostnadsstandarder er:

- a) Enklere og mer stabile verdivurderinger av varer i arbeid og ferdigvare, da beholdningsverdiene beregnes ved hjelp av standardkalkyler
- b) Kostnadskontrollen begrenses til de indirekte kostandene
- c) Budsjettering blir overflødig
- d) Alle alternativene er korrekte

1.10 Hvilket av de nevnte budsjettene er ikke blant bedriftens hovedbudsjetter?

- a) Resultatbudsjettet
- b) Balansebudsjettet
- c) Investeringsbudsjettet
- d) Likviditetsbudsjettet

Oppgave 2 (50 %)

I denne oppgaven skal du ikke sette opp et komplett driftsregnskap. Du skal kun svare på spørsmålene som stilles.

Industribedriften Trevirke AS lager produktet Byggekluss. Bedriften fører månedlige driftsregnskap etter bidragsmetoden.

For året 2018 ble det planlagt en produksjon og et salg på 12 000 enheter. Budsjettert salgspris er kr 2 250 per stk.

Du får følgende data fra budsjettet:

Til en stykk Byggekluss beregnes 5 kg råmaterialer til en standardpris på kr 100 per kg. Tidsforbruket per enhet bør være 3 timer, og standard lønnsats er kr 250 per time.

Bedriften opererer med 3 kostnadssteder. De budsjetterte indirekte kostnadene er gjengitt i tabellen under (kostnader per år):

	Materialavd.	Tilvirkningsavd.	Salgs- og adm.avd
Indirekte variable kostnader	3 000 000	1 980 000	1 560 000
Indirekte faste kostnader	720 000	1 080 000	1 440 000

Aktivitetsmål for de indirekte kostnadene:

For de indirekte kostnadene benyttes kilo- og timesatser i henholdsvis materialavdelingen og tilvirkningsavdelingen. I salgs- og administrasjonsavdelingen benyttes et fast kronebeløp per solgt enhet.

Varer i arbeid regnes å være kommet halvveis i tilvirkningsavdelingen, mens alle materialer tilsettes straks tilvirkningen av et produkt starter.

- Vis at det i normalåret vil være et materialforbruk på 60 000 kg og et timeforbruk på 36 000 timer.
- Beregn tilleggssatsene for de indirekte variable kostnadene for alle de tre kostnadsstedene.
- Sett opp standardkalkylen for ett stykk Byggekluss etter bidragsmetoden. Kalkylen skal vise både tilvirkningsmerkost og merkost for en solgt enhet.
- Sett opp standardkalkylen for en enhet vare i arbeid (Byggekluss) etter bidragsmetoden.
- Lag en kort oppstilling som viser budsjettert produksjonsresultat for en normal måned. Hint på veien: Begynn med å beregne dekningsbidraget.

Det gis følgende opplysninger om varebeholdningene og produksjonen i desember 2018:

Ferdigprodusert i desember:	1 200 enheter
Inngående beholdning varer i arbeid:	200 enheter
Utgående beholdning varer i arbeid:	100 enheter

Salg i desember:	1 400 enheter med en samlet inntekt på 3 022 000 kr.
------------------	--

- f) Beregn standard mengde (MS) for desember 2018
- g) Beregn standard tid (TS) for desember 2018

Fra finansregnskapet for desember 2018 hentes følgende opplysninger:

- Virkelig forbruk av råmaterialer ble: kr 552 900 (5 700 kg)
- Virkelig forbruk direkte lønn ble: kr 864 000 (3 600 timer)
- Indirekte variable kostnader ble:
 - Materialavdelingen: kr 298 000
 - Tilvirkningsavdelingen: kr 205 800
 - Salgs- og adm.avdelingen: kr 172 000
- Indirekte faste kostnader ble:
 - Materialavdelingen: kr 70 000
 - Tilvirkningsavdelingen: kr 90 000
 - Salgs- og adm.avdelingen: kr 110 000
- h) Sett opp material- og lønnsregnskapet. Avvikene skal kommenteres.
- i) Beregn verdien på lagerendring varer i arbeid (endring i kroner).
- j) Beregn verdien på lagerendringen ferdige varer (endring i kroner).
- k) Forutsett at periodens tilvirkningsmerkost er kr 1 877 250 i desember. Bruk dette tallet og informasjon som du nå har til å regne ut tilvirkningsmerkost solgte varer.

Eksempelskjemaet i vedlegget som viser oppsettet av et standardkostregnskap med de ulike postene kan kanskje være til hjelp.

- l) Forutsett nå et kalkulert dekningsbidrag på kr 509 000 i desember, og at sum dekningsdifferanser for de variable indirekte kostnadene er – 29 050 kroner (de virkelige indirekte er større en standard). Avviket på de direkte kostnader har du fra tidligere i oppgaven.

Bruk dette til å beregne virkelig dekningsbidrag i desember.

Et eksemplenskjema i vedlegget som viser oppsettet av standardkostregnskapet og de ulike postene kan kanskje være til hjelp.

- m) Sett opp en beregning som viser virkelig resultat (produksjonsresultat) for desember.
- n) Foreta en analyse av dekningsdifferansen i for de indirekte variable kostnadene i tilvirkningsavdelingen. Kommenter effektivitets- og forbruksavviket.

Bedriften vurderer å føre regnskapet etter selvkostmetoden i fremtiden.

- o) Sett opp en selvkostkalkyle og beregn selvkost for en enhet Byggekloss.

- p) Forklar hvilken virkning det vil få for produksjonresultatet dersom driftsregnskapet for desember ble utarbeidet etter selvkostmetoden. Du skal ikke foreta noen beregninger.

Oppgave 3 (30 %)

SolarSun AS har over en lang periode slitt med likviditeten. Det siste året har selskapet foretatt en del endringer som har gjort at likviditeten har bedret seg. Det er utarbeidet følgende resultatbudsjett for 1. kvartal 2019.

	Januar	Februar	Mars
Salgsinntekter	876 000	948 000	852 000
Varekostnader	219 000	237 000	213 000
Avanse	657 000	711 000	639 000
Lønn	230 000	240 000	220 000
Feriepenger	27 600	28 800	26 400
Arbeidsgiveravgift	36 300	37 900	34 800
Husleie	15 000	15 000	15 000
Bilkostnader	30 000	30 000	30 000
Andre driftskostnader	200 000	200 000	200 000
Avskrivninger	20 000	20 000	20 000
Sum driftskostnader	777 900	808 700	759 200
Driftsresultat	98 100	139 300	92 800
Rentekostnader	50 000	50 000	50 000
Resultat før skattekostnad	48 100	89 300	42 800

Du får disse opplysningene i tillegg:

- Alle beløp avrundes til nærmeste ti -10- kroner.
- Bedriften har som mål for likviditetsreserven at den ved utgangen av en måned skal være minst 30 % av salget med mva. i den aktuelle måneden.
- Alt salg skjer på kreditt. Forutsett 25 % mva. på salget. Kundene har en gjennomsnittlig kredittid på 15 dager. Per 31.12.2018 ventes kundefordringene å være kr 640 000.
- Varebeholdningen på lageret skal reduseres med kr 10 000 i januar og med kr 20 000 i februar og 20 000 i mars. Alle varekjøp er kredittkjøp. Forutsett 25 % mva. på varekjøp. Kredittiden på varekjøpene er i gjennomsnitt 30 dager. Leverandørgjelden per 31.12.2018 beregnes å være kr 255 000.
- Lønn blir utbetalt samme måned som den påløper. Arbeidsgiveravgift for 6. termin 2018 på kr 70 000 skal betales 15. januar. Arbeidsgiveravgift (14,1 %) for 1. termin 2019 skal betales 15. mars. En ansatt skal slutte i januar og skal derfor ha utbetalt kr 10 000 i opptjente feriepenger samme måned. Det betyr at skyldig arbeidsgiveravgift på disse feriepengene også skal betales i 1. termin (15. mars).

- Resten av de betalbare kostnadene med unntak av rentekostnadene blir betalt i den måneden kostnaden oppstår/påløper. Det er 25 % mva. på samtlige bilkostnader, husleie og andre driftskostnader.
 - Renter og provisjon av kassekreditten blir betalt 31. mars med kr 15 000. Bedriften betaler renter og avdrag på et langsiktig lån med kr 42 000 15. januar.
 - Skyldig merverdiavgift for 6. termin 2018 skal betales 10. februar med kr 219 000.
 - Bedriften betaler første termin av forskuddsskatten for 2019 den 15. februar med kr 32 000.
- a) Du skal sette opp likviditetsbudsjett for mars 2019 og vurdere om likviditetsmålet i kulepunkt 2 ovenfor blir oppfylt. Bedriften forutsetter en likviditetsreserve på kr 150 000 pr. 1. mars 2019. Du skal ikke/behøver ikke å sette opp beregninger for hele kvartalet. Fokuser på det som er relevant for likviditeten i mars måned.
- b) Forklar hvordan likviditetsreserven beregnes. Beskriv fra et økonomistyringsperspektiv eksempler på tiltak som kan være aktuelle for å forbedre en bedrifts likviditetsmessige situasjon, både på kort og lang sikt.

Kandidatnummer: _____

Svarark flervalgsspørsmål (kandidatens eksemplar):

SFB10613 Budsjettering og driftsregnskap

Eksamen 7. januar 2019

Rettledning for utfylling:

- Marker tydelig hvilket av alternativene du mener er riktig. Dette kan gjøres enten ved å skravere ruten eller sette et kryss i den aktuelle ruten.

Flervalg	Svaralternativ			
	a	b	c	d
Spørsmål #				
1.1				
1.2				
1.3				
1.4				
1.5				
1.6				
1.7				
1.8				
1.9				
1.10				

Kandidatnummer: _____

Svarark flervalgsspørsmål:
SFB10613 Budsjettering og driftsregnskap

Eksamen 7. januar 2019

Rettledning for utfylling:

- Marker tydelig hvilket av alternativene du mener er riktig. Dette kan gjøres enten ved å skravere ruten eller sette et kryss i den aktuelle ruten.

Flervalg	Svaralternativ			
Spørsmål #	a	b	c	d
1.1				
1.2				
1.3				
1.4				
1.5				
1.6				
1.7				
1.8				
1.9				
1.10				

Vedlegg – tabeller og formelark.

NB: Disse er kun til eventuell hjelp – besvarelsen din skal IKKE føres på disse.

Normalkostregnskap etter selvkostprinsippet												Periode: _____		
Beskrivelse	Normalsats		Ordre 1		Ordre 2		Ordre 3		Ordre 4		NORMALKOST Kr	VIRKELIG Kr	DEKNINGS- DIFF.	
	Kr	%	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr				
Salgsinntekter														
Direkte materialer														
Direkte lønn														
Avd:														
Direkte lønn														
Avd:														
Indirekte tilvirkningskostnader:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Tilvirkningskost i perioden														
Beholdningsendringer varer i arbeid														
Tilvirkningskost ferdige varer														
Beholdningsendringer ferdige varer														
Tilvirkningskost salg														
Indirekte kostnader salg/adm														
SELVKOST														
PRODUKTRESULTAT														
Sum dekningsdifferanser												←		
PRODUKSJONSRESULTAT														

Normalkostregnskap etter bidragsprinsippet												Periode: _____		
Beskrivelse	Normalsats		Ordre 1		Ordre 2		Ordre 3		Ordre 4		NORMAL- KOST Kr	VIRKELIG Kr	DEKNINGS- DIFF.	
	Kr	%	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr				
Salgsinntekter														
Direkte materialer														
Direkte lønn														
Indirekte variable tilvirkningskostnader:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Tilvirkningsmerkost i perioden														
Beholdningsendringer varer i arbeid														
Tilvirkningsmerkost ferdige varer														
Beholdningsendringer ferdige varer														
Tilvirkningsmerkost salg														
Indirekte variable salg/adm. kostnader														
SALGSMERKOST														
KALKULERT DEKNINGSBIDRAG														
Sum dekningsdifferanser												←		
VIRKELIG DEKNINGSBIDRAG														
Faste kostnader:													AVVIK FK	
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Avd:														
Avvik faste kostnader												←		
PRODUKSJONSRESULTAT														

Standardkostregnskap etter selvkostprinsippet										Periode:		
SALG	Produkt:			Produkt:			Produkt:			SUM HELE BEDRIFTEN		
	Antall		kr	Antall		kr	Antall		kr	kr	kr	
	Standard			Standard			Standard			Standard	Virkelige	Avvik
	Mengde	Sats	Kostnad	Mengde	Sats	Kostnad	Mengde	Sats	Kostnad	kostnad	kostnader	Dir. kostnader
Direkte materialer												
Direkte lønn Avd.: Tilvirkning 1												
Direkte lønn Avd.: Tilvirkning 2												
Indirekte tilvirkningskostnader:	Sum avvik direkte kostnader											
Avd.:												Dekningsdiff
Avd.:												
Avd.:												
Periodens tilvirkningskost												
Beholdningsendringer varer i arbeid												
Tilvirkningskost ferdigvarer												
Beholdningsendringer ferdigvarer												
Tilvirkningskost solgte varer												
Avd.:												
SELVKOST												
PRODUKTRESULTAT												
	Sum avvik direkte kostnader											
	Sum dekningsdifferanser											
	PRODUKSJONSRESULTAT											

Standardkostregnskap etter bidragsprinsippet										Periode:		
SALG	Produkt:			Produkt:			Produkt:			SUM HELE BEDRIFTEN		
	Antall		kr	Antall		kr	Antall		kr	kr	kr	
	Standard			Standard			Standard			Standard	Virkelige	Avvik
	Mengde	Sats	Kostnad	Mengde	Sats	Kostnad	Mengde	Sats	Kostnad	kostnad	kostnader	Dir. kostnader
Direkte materialer												
Direkte lønn Avd.:												
Direkte lønn Avd.:												
Indirekte variable tilvirkningskostnader:	Sum avvik direkte kostnader											
Avd.:												Dekningsdiff
Avd.:												
Avd.:												
Periodens tilvirkningsmerkost												
Beholdningsendringer varer i arbeid												
Tilvirkningsmerkost ferdigvarer												
Beholdningsendringer ferdigvarer												
Tilvirkningsmerkost solgte varer												
Indirekte variable kostnader salg/ adm.												
SALGSMERKOST												
KALKULERT DEKNINGSBIDRAG												
	Sum avvik direkte kostnader											
	Sum dekningsdifferanser											
	VIKELIG DEKNINGSBIDRAG											
	Faste kostnader:											
	Avd.:											
	Avd.:											
	Avd.:											
	Avd.:											
	Sum budsjettavvik faste kostn.											
	PRODUKSJONSRESULTAT											

Avvik/dekningsdifferanser:

Materialregnskap

Standard-kostnader	Virkelig forbruk vurdert til Ps	Virkelige kostnader	Mengde-avvik	Prisavvik	Totalt avvik
PsMs (1)	PsMv (2)	PvMv (3)	1-2	2-3	1-3

Lønnsregnskap

Standard-kostnader	Virkelig forbruk vurdert til Ls	Virkelige kostnader	Tidsavvik	Lønns-satsavvik	Totalt avvik
LsTs (1)	LsTv (2)	LvTv (3)	1-2	2-3	1-3

Likviditetsbudsjett på årsbasis:

Budsjettert driftsresultat (foreløpig)

- budsjetterte renter på eksisterende lån
- betalbar skatt som forfaller i budsjettåret
- + budsjetterte avskrivninger (og nedskrivninger)

= *Selvfinansieringsevnen*

- Utbytte som forfaller i budsjettåret
- Avdrag på eksisterende lån
- Budsjetterte anleggsinvesteringer
- Forventet økning i omsetningsavhengige omløpsmidler (i hovedsak kundefordringer og varelagre)
- + Forventet økning i omsetningsavhengig kortsiktig gjeld (i hovedsak leverandørgjeld, feriepenger og offentlig gjeld)

= *Likviditetsendringen*

Balansebudsjett på årsbasis:

Anleggsmidler	Egenkapital per 01.01 + <u>årets budsjetterte overskudd</u>
Omløpsmidler	= Egenkapital per 31.12 Langsiktig gjeld Kortsiktig gjeld
Sum eiendeler	Sum egenkapital og gjeld

